

ÖDESHÖGS BEGRAVNINGSPLATS

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

*Ödeshögs församling
Ödeshögs kommun
Linköpings stift
Östergötlands län
2006*

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

ÖDESHÖGS BEGRAVNINGSPLATS (ÖDESHÖGS NYA KYRKOÅRD)

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

Ödeshög församling

Ödeshögs kommun

Linköpings stift

Östergötlands län

Innehåll

Inledning	2
Bakgrund	2
Syfte	2
Kulturminneslagen och begravningslagen	2
Kulturhistorisk bedömning	3
Inventeringens uppläggning och rapport	3
Översiktskarta	4
Ödeshögs begravningsplats	4
Kyrkogårdens omgivning	4
Begravningskapellet	4
Begravningsplatsens historik	5
Översiktlig beskrivning av vegetation mm – Karta	6
Beskrivning av kyrkogården	7
Beskrivning av enskilda kvarter	13
Kvarter A	13
Kvarter B	14
Kvarter C	16
Kvarter D	18
Kvarter E	20
Kvarter F	21
Kvarter G	22
Kvarter H	24
Kvarter I	25
Källor	27
Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse	28
Förklaring till exempellistan	28
Utvärderingskarta	29
Bilagor	
Exempellista	
Fotografier	

INLEDNING

Bakgrund

Ur kulturhistorisk synpunkt är kyrkogårdar och begravningsplatser bärare av en stor mängd information och de här platserna ger anledning till frågor av olika slag. Vad är typiskt för våra kyrkogårdar när det gäller vegetation, omgärdningar, gångar, gravvårdar m m och finns det några regionala skillnader? Vad har varit gängse bruk under olika tider och vad kan vi få för historisk information bara av att gå på en kyrkogård? Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapen om våra kyrkogårdar och begravningsplatser genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering.

På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen av kyrkogårdar/begravningsplatser inom den del av stiftet som ligger inom Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2002. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkogårdarna/begravningsplatserna som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de begravningsplatser som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkogårdarnas och begravningsplatsernas kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården
- att ge ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkogårdarna/begravningsplatserna och ett underlag för vård- och underhållsplaner
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrkogården/begravningsplatsen samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkogårdar/begravningsplatser i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att ge ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen och begravningslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar på kyrkogården. (Se vidare i bilaga om Kulturminneslagen.) Begravningslagen (SFS 1990:1144) säger att en gravvård ägs av den som betalar gravrättsavgiften. När gravrätten upphör har ägaren rätt till gravvården. Om gravrättsinnehavaren inte vill gör anspråk på gravvården inom 6 månader tillfaller gravvården upplåtaren, alltså församlingen. Vidare säger lagen: "Om en

gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av annat skäl bör bevaras för framtiden, skall upplåtaren om möjligt lämna kvar den på platsen. Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, skall den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats”.

Kulturhistorisk bedömning

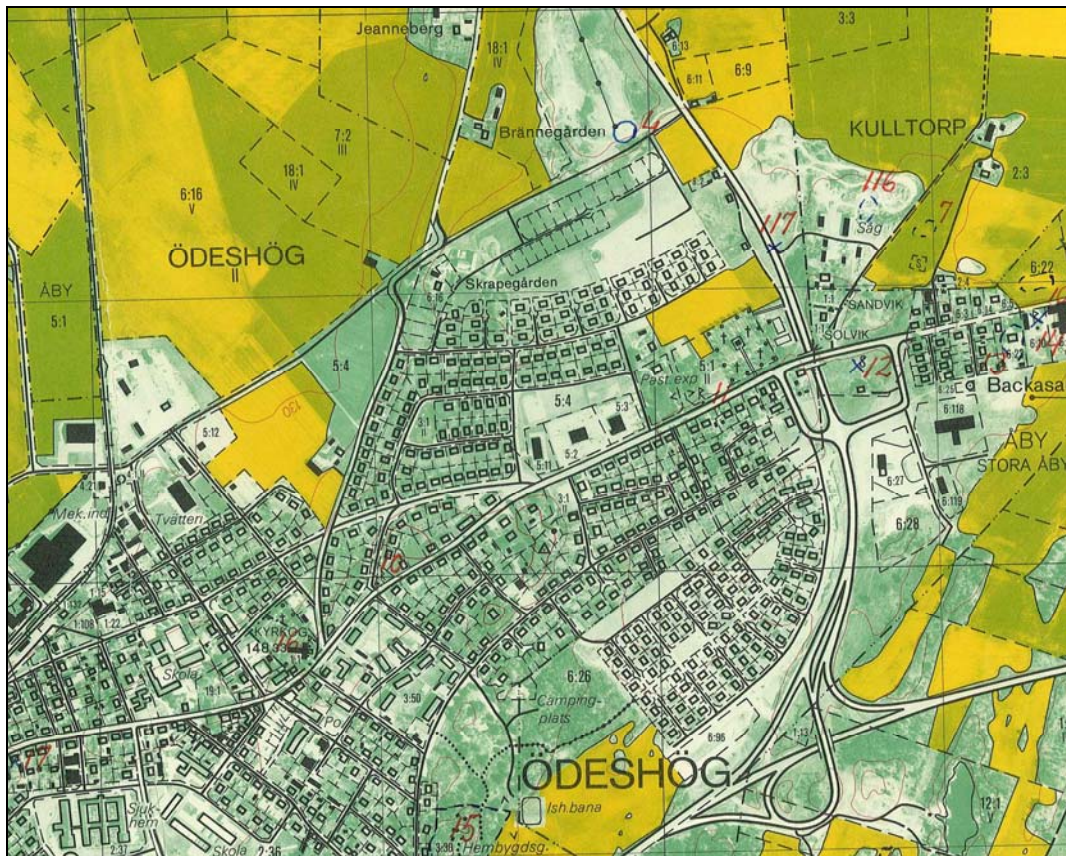
Alla gravvårdar bär på sin historia och kan berätta om en person, om en familj, om stilhistoria och om begravningstraditioner. I rapporten anges exempel på typer av gravvårdar som utifrån olika grunder bedöms som kulturhistoriskt värdefulla. Generellt gäller att ålderdomliga gravvårdar från tiden fram till 1850 bör föras in i kyrkans inventarieförteckning. Detta gäller även gravstaket och gravvårdar i gjutjärn och smidesjärn liksom äldre vårdar av trä. Många andra gravstenar har också ett kulturhistoriskt värde som kan kopplas till gravvårdens utförande, t ex material och konstnärlig utformning eller ett lokal/personhistoriskt värde. Inventeringen omfattar i första hand enbart gravvårdar ute på kyrkogården. I flera kyrkor finns det dock gravvårdar som förvaras i kyrkan eller i lokal i anslutning till kyrkan. Ofta har dessa ett stort kulturhistorisk värde och bör tas med i kyrkans inventarieförteckning.

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Kalmar, Östergötland och Jönköping samt läns museerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild kyrkogårds egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och i övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkogården samt en beskrivning i ord och bild av kyrkogården som helhet och de olika kvarteren/områdena. En kulturhistorisk bedömning görs av varje kvarter/område samt över kyrkogården i dess helhet. Arbetet har varit uppdelat i en fältedel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gåtts igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygdslitteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens utveckling. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav ett antal bilder presenteras i rapporten. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

Fältarbete och rapport har utförts av antikvarie Johan Back, Östergötlands läns museum 2006. Rapporten finns tillgänglig på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

Utsnitt ur ekonomiska kartans blad 084 16, Ödeshög, 1983.

ÖDESHÖGS BEGRAVNINGSPLOTS

Gravkapellet med omgivande begravningsplats ligger i Ödeshögssamhälle ca en kilometer nordöst om Ödeshög kyrka. Begravningsplatsen har en rektangulär planform i nordväst/sydvästlig riktning. Begravningskapell ligger centralt placerat på kyrkogården.

Begravningsplatsens omgivning

Kyrkogården ligger norr om den gamla riksvägen, samma väg som åt sydväst löper förbi Ödeshögs kyrka. Söder om begravningsplatsen, bortanför riksvägen ligger villabebyggelse. Norr om begravningsplatsen ligger ett stycke odlingsbar mark, bortanför åkern ligger villabebyggelse. Nordöst om begravningsplatsen ligger prästgården. Väster om begravningsplatsen ligger tillsynes obrukbar mark och bortanför detta ligger diverse trafikanordningar.

Begravningskapellet

När beslutet togs om att en ny begravningsplats skulle byggas 1923 bestämdes också att ett begravningskapell skulle uppföras. Arbetet genomfördes av byggmästare C. A. Johansson, Ödeshög, efter ritningar av arkitekt Göran Pauli, Stockholm. Gravkapellet är vitkalkat, det branta brutna takfallet är belagt med spån, gravkapellet krönts av en lanternin. 1976 genomfördes en renovering av kapellet, då bland annat kapellet målades interiört enligt arkitektens Paulis tidigare färgsättningsförslag. På grund av ekonomiska skäl genomfördes

inte hans gestaltning vid byggtiden. Även det konstnärligt utformade fönstret över altaret tillverkades av glaskonstnären Winfried Baier, Tranås.

Begravningsplatsens historik

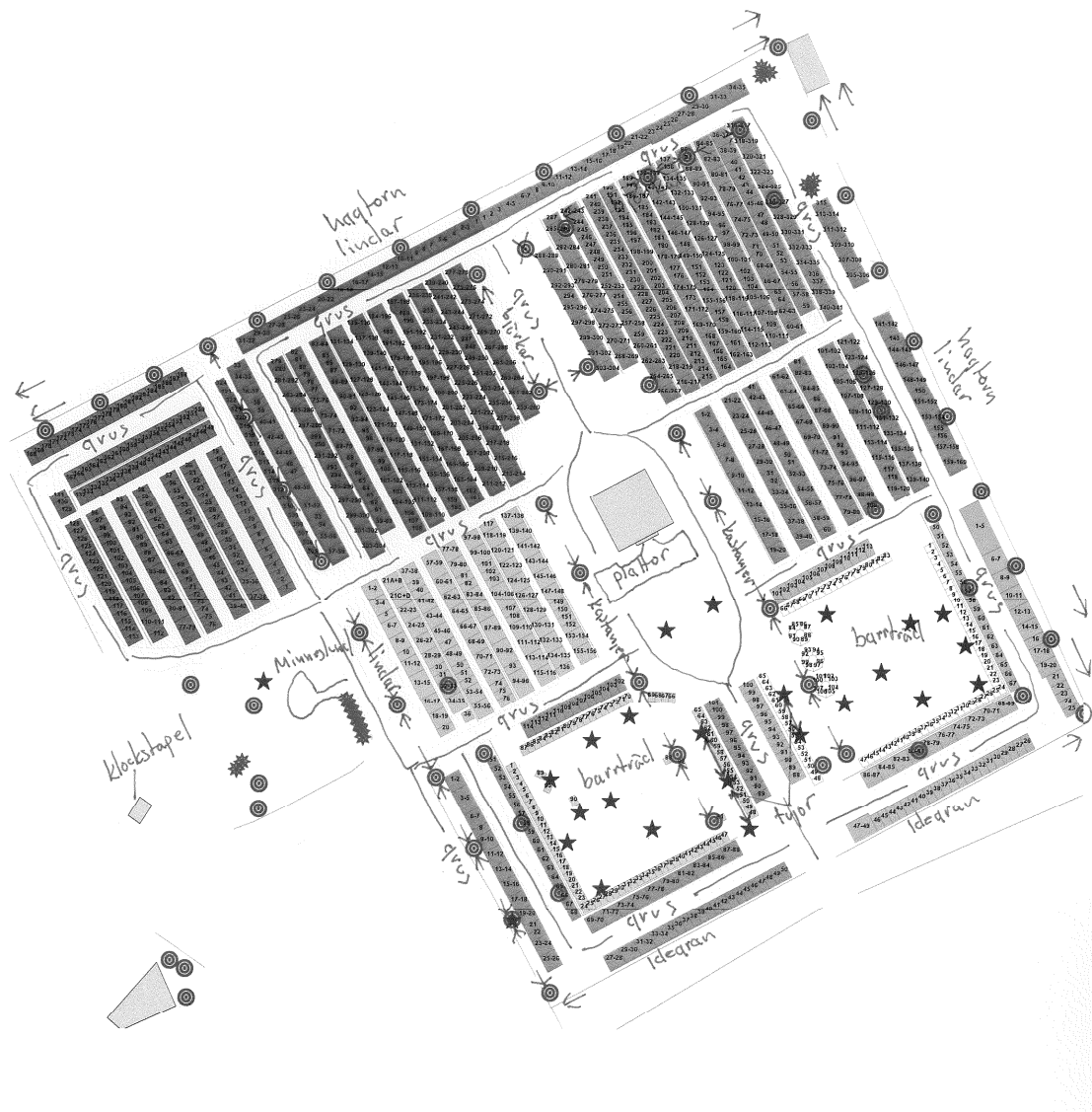
Beslutet om att den nya kyrkogården skulle byggas togs 1923, men det dröjde fram till den 14 januari 1928 innan den första gravsättningen genomfördes. Den första gravvården på kyrkogården skall enligt uppgift vara den omgärdade gravvården över familjen Engvall, gravvårdsnummer B, 8,9. Begravningsplatsen anlades på grund utav att kyrkogården vid kyrkan var fullbelagd. Till en början gjordes inte mer än de nödvändigaste planeringarna utav kyrkogården. Sedan genomfördes en omläggning utav den gamla kyrkogården och den nya började förfalla. Under början av 1950-talet började återigen den gamla kyrkogården att bli fullbelagd och 1953 genomfördes en nyplanering av begravningsplatsen. Omgestaltningen genomfördes av kyrkogårdsanläggare C.O Lindblad, Mjölby efter ritningar av trädgårdskonsulent Erik Lind, Linköping. Kyrkogården delades in i fyra kvarter, vilka avgränsades med häckar och plattsatta gångar. Kvarteren besås med gräs. Tidigare gravvårdar flyttades för att ingå i det nya systemet. Framför gravkapellet byggdes spegeldammen och kalkstensplattorna vid entrén läggs ut.

1984 utvidgas kyrkogården åt väster och minneslunden anläggs.

1987 invigs klockstapeln.

Översiktlig beskrivning av vegetation mm – Karta

Ödeshögs Nya kyrkogård

BESKRIVNING AV BEGRAVNINGSPLATSEN

Kyrkogården består av nio kvarter A-I. Kvarteren C –G ligger som enskilda områden och har en tydlig avgränsning mot angränsande kvarter. Kvarter A och B ligger runt kvarter H respektive I.

Allmän karaktär

Kyrkogården har en klassicistisk plan, med kravkapellet centralt placerat. Gångar belagda med stenhjul är symmetriskt utlagda och delar in kyrkogården i kvarter. Lindar utgör trädkrans, flertalet träd växer även inne på kyrkogården som förstärker kvarterens indelning och särskiljning. Längsmed begravningsplatsens omgärdning har flera gravvårdar stenram. Kyrkogården har under 1980-talet utvidgats åt väster.

Omgärdning

Sydväst: en hagtornshäck bildar omgärdning.

Nordväst: en oxbärshäck bildar omgärdning.

Nordöst: en hagtornshäck bildar omgärdning.

Sydöst: en hagtornshäck bildar omgärdning.

Ingångar

Sydöst: dubbelgrind i järn. Murade grindstolpar putsade med spritputs, slätputsade hörn. Grindstolparna är avfärgade i vitt. Grindstolparnas pyramidformade krön är plåtbeklätt, klot och kors kröner grindstolparna. Grindstolparna har under 2005 flyttats ca tre meter längre norr ut, detta på grund utav att ändrande ägarförhållanden av den angränsande marken och vägverkets framtida planering av den gamla riksvägen.

Sydväst: enkelgrind i järn, grindstolpar av järn.

Nordöst: dubbelgrind i järn. Grindstolparna är vitputsade. På grindstolparna ligger en gjuten skiva med avfasade hörn, grindstolparna krönts av ett kors.

Grind i sydöst.

Grind i nordöst.

Vegetation

Sydväst: 9 lindar bildar trädkrans, i söder växer en hagtornshäck som avskiljer begravningsplatsen mot parkeringen.

Nordväst: 12 lindar bildar trädkrans, oxbärshäck bildar omgärdning.

Nordöst: 8 lindar bildar trädkrans, (hagtornshäck)

Sydöst: ingen tydlig trädkrans, diverse träd växer mellan begravningsplatsen och den gamla riksvägen. En idegranshäck växer längsmed begravningsplatsens utbredning i sydöst.

Från huvudentrén in till begravningsplatsen i sydöst leder en gång belagd med stensmjöl, gången flankeras av tre respektive två höga tujor. Vid begravningskapellets spegeldamm står ytterligare två tujor. Utanför raderna av tujor växer fem kastanjer i rader på vardera sidan, raderna av kastanjer löper strax förbi, norr om begravningskapellet. I kvarterens inre ytterkanter växer rader av björkar. I Kvarter H och I växer ädelbarrträd av olika beskaffenhet.

Gångsystem

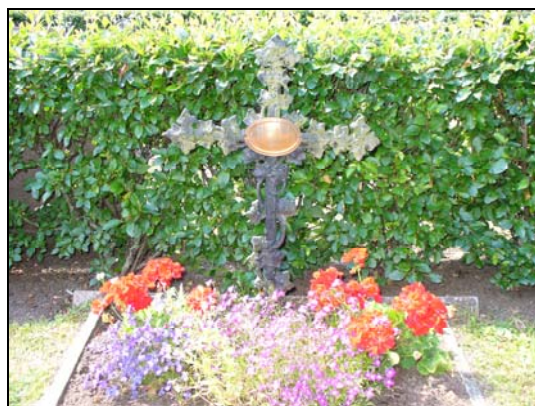
Från begravningsplatsens huvudentré i sydöst löper en gång belagd med grusmjöl fram mot begravningskapellet, gången fortsätter sedan på vardera sida om begravningskapellet och ansluter till gången som löper innanför omgärdningen på hela begravningsplatsen. Två gångar löper i sydvästnordöstlig riktning norr respektive söder om begravningskapellet.

Gravvårdstyper

På grund utav att begravningsplatsen invigdes 1928 så saknas äldre gravvårdar, låga breda gravvårdar från 1940-1970-talet dominerar. På kyrkogården finns enstaka gravvårdar omgärdade med stenram belagda med grus, enstaka gravvårdar är fortfarande belagda med grus annars förekommer att gravvårdarna besätts med gräs. En gravvård i form av en obelisk förekommer annars märks enstaka gravvårdar i form av kors i sten eller järn.

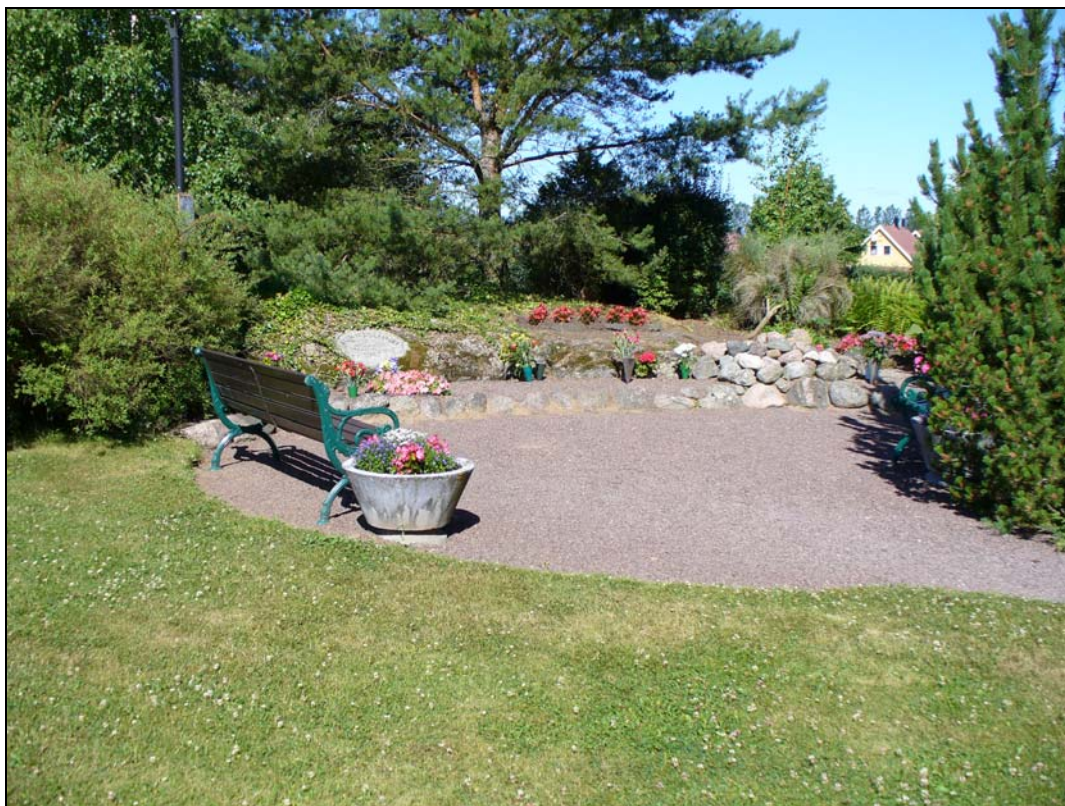
Obelisk, gravnummer A 3,5.

Gjutjärnskors, gravnummer F ca, 71.

Minneslund

Minneslunden ligger väster om begravningskapellet och är anlagd på en plats där bergen går i dager. Arrangemang för vaser och ljus samt en bänk finns vid minneslunden. Minneslunden anlades 1984.

Minneslunden från söder.

Byggnader

Gravkapellet är vitkalkat, det branta brutna takfallet är belagt med spån, gravkapellet krönts av en lanternin.

1987 invigs klockstapeln.

Begravningskapellet.

Klockstapeln.

Prästgården.

Övrigt

Undanställda gravvårdar, bakom redskapsboden i nordväst.

Kulturhistorisk bedömning

Ödeshögs begravningsplats med dess gravkapell, grindar, träd och trädkrans är en väl sammanhållen miljö med mycket höga kulturhistoriska värden.

Begravningsplatsen anlades på grund utav att kyrkogården vid kyrkan var fullbelagd. Till en början gjordes inte mer än de nödvändigaste planeringarna av begravningsplatsen och den första gravläggningen genomförs 1928. I samband med att begravningsplatsen anlades byggdes också ett begravningskapell, efter ritningar av arkitekt Göran Pauli, Stockholm. Under slutet av 1930-talet genomfördes en omläggning av Ödeshögs kyrkogård och de flesta begravningarna skedde därför där fram till 1950-talet då kyrkogården återigen börjat att bli fullbelagd. Begravningsplatsen hade börjat förfalla och en upprustning och omgestaltning skedde. Begravningsplatsen delades in i fyra kvarter, vilka avgränsades med häckar och plattsatta gångar. Kvarteren såddes med gräs och tidigare gravvårdar flyttades för att ingå i det nya systemet. I kvarteren och i kvarterens utkanter planterades träd. Framför gravkapellet byggdes en spegeldammen och kalkstensplattorna vid entrén lades ut. Kyrkogården anlades efter ett parkideal med rumsbildningar och siktgator.

1984 utvidgas kyrkogården åt väster och en minneslund anläggs, 1987 invigs klockstapeln.

Av stort kulturhistoriskt- och miljöskapande värde för hela miljön i vid begravningsplatsen är bland annat träden i trädkransen som visar på det parkideal som blev vanligt på landsortskyrkogårdarna framförallt under 1800-talet.

De grusbelagda gångarna, grindarna och träden i kvarterens utkanter och enskilda träd i kvarteren är idag mycket väsentliga för begravningsplatsens symmetriskt uppbyggda plan. De olika beståndsdelarna är väsentliga för man skall kunna se strukturerna mellan de olika kvarteren och begravningsplatsens utvidgning. Det samma gäller de rygghäckar som växer i nordväst/sydöstlig riktning i flera av kvarteren.

På kyrkogården är till viss del den äldre strukturen som uppstod senast under andra delen av 1800-talet väl bevarad. Den innebär att mer påkostade "köpegravar" förlades invid kyrkogårdsmuren och i kvarterens ytterkanter. Inne i kvarteren fanns de enklare linjegravarna. Systemet med linjegravar växer fram under slutet av 1700-talet. Det innebär att begravingarna skedde på linje vartefter dödsfallen skedde. Äkta makar eller andra familjemedlemmar begravdes inte bredvid varandra. Från början innebär systemet troligen inte någon direkt "statuskillnad" men under 1800-talet övergick det till att bli en gravläggning för dem som inte kunde eller ville betala för en gravplats.

På begravningsplatsen står "köpegravarna" mestadels längsmed begravningsplatsens omgärdning. Idag finns enstaka omgärdade gravvårdar kvar som visar på en gravutformning som var mycket vanlig på länets kyrkogårdar från mitten av 1800-talet och ca 100 år framåt. Gravstaket i järnsmide är en tidig form av omgärdning, medan stenramarna mestadels är från 1920-talet och framåt.

Enstaka gravvårdar har ett högt eller mycket högt kulturhistoriskt värde. Detta gäller bland annat de omgärdade gravvårdarna, obelisk och kors i sten eller järn.

Enstaka gravvårdar kan även ha ett mycket stort lokalhistoriskt värde bland annat i form av titlar, som säger en del om näringsliv och social struktur i en socken. På Ödeshögsbegravningsplats finns titlar såsom lantbrevbäraren, överläkaren, rörmontören samt en gravvård mer titeln "Ösjökungen".

Stort lokalhistoriskt värde har även gravvården (grav nr B 1-5) över makarna Dahl från St Kulltorp. Enligt uppgift var det de som skänkte marken där begravningsplatsen uppfördes. Hustrun dog 1926 och begravdes då på Ödeshög kyrkogård. När begravningsplatsen var färdigställd flyttades hon hit. Lokalhistoriskt värde har även gravvård (grav nr B 8,9) över Engvall som var den första att gravsättas på begravningsplatsen. 1928.

BESKRIVNING AV ENSKILDA KVARTER

Kvarter A

Hallonröd färg på gravkartan

Kvarteret omfattar gravplats nr A 1-114 och ligger söder om begravningskapellet. Väster och söder om kvarteret, utanför kyrkogården, ligger en parkering och riksvägen. Öster om kvarteret finns kvarter B. Norr om kvarteret ligger C och kvarter H ligger innanför kvarteret.

Kvarter A från söder, gravvårdsnummer A 29-50.

Allmän karaktär

Kvarteret löper i en kvadrat i begravningsplatsens södra hörn, innanför kvadraten ligger kvarter H. Kvarteret har mestadels kistgravläggningar men ett område med urngravar. De flesta gravvårdarna är från 1980 och fram tills idag.

Omgärdning

Kvarteret omgärdas i sydväst av en idegranshäck och i sydöst av en hagtornshäck.

Ingångar

Sydväst: enkelgrind i järn, grindstolpar av järn.

Vegetation

Kvarteret är gräsbelagt. I sydväst växer fyra lindar som ingår i trädkransen. Tre björkar respektive tre kastanjer växer i var sin rad inne i kvarteret, raderna av träd växer i nordvästlig/sydöstlig riktning.

Gångsystem

Innanför de gravläggningarna som är placerade utmed begravningsplatsens omgärdning löper en gång belagd med stenmjöl. Runt hela kvarteret löper gångar belagda med stenmjöl.

Gravvårdstyper

De flesta gravvårdarna är från 1980 och fram tills idag. Det gör att det är lägre relativt breda gravvårdar som dominerar i kvarteret. Enstaka äldre gravvårdar förekommer som till exempel gravvården över Bremer i form av en obelisk från 1931.

Gravvård i form av en obelisk, gravnummer A 3,5.

Gravvård med titeln lantbrevbäraren, gravvårdsnummer A 68,70.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Enstaka gravvårdar kan även ha ett mycket stort lokalthistoriskt värde bland annat i form av titlar, som säger en del om näringsliv och social struktur i en socken. I kvarteret finns en titel såsom lantbrevbäraren.

Kvarter B

Grön färg på gravkartan

Kvarteret omfattar gravplats nr A 1-113 och ligger sydöst om begravningskapellet. Öster och söder om kvarteret, utanför kyrkogården, ligger en den gamla riksvägen och villabebyggelse. Väster om kvarteret ligger kvarter A och H. Norr om kvarteret ligger kvarter D.

Kvarter B från norr, gravnummer A 1-25.

Allmän karaktär

Kvarteret löper i en kvadrat i begravningsplatsens sydöstra hörn. Innanför kvadraten ligger kvarter I. De flesta gravvårdarna är från 1980 och fram tills idag. I kvarterets utkant ligger flera gravvårdar omgärdade med stenram.

Omgärdning

Kvarteret omgärdas i sydöst av en idegranshäck och i nordöst av en hagtornshäck.

Ingångar

-

Vegetation

Kvarteret är gräsbelagt. I nordöst växer tre lindar som ingår i trädkransen. Tre björkar respektive tre kastanjer växer i var sin rad inne i kvarteret, raderna av träd växer i nordvästlig/sydöstlig riktning.

Gångsystem

Innanför de gravläggningarna som är placerade utmed begravningsplatsens omgärdning löper en gång belagd med stenmjöl. Runt hela kvarteret löper gångar belagda med stenmjöl.

Gravvårdstyper

De omgärdade gravvårdarna dominerar i kvarteret, gravläggningarna är förutom dessa mestadels från 1980 och fram tills idag.

Gravvårdsnummer, B 1,5.

Gravvårdsnummer , B 8,9.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

De omgärdade gravvårdarna visar på en gravutformning som var mycket vanlig på länets kyrkogårdar från mitten av 1800-talet och framåt. Gravstaket i järnsmide är en tidig form av omgärdning , medan stenramarna mestadels är från 1920- talet och framåt.

Enstaka gravvårdar har ett stort lokalhistoriskt värde bland annat i form av titlar, som säger en del om näringsliv och social struktur. Av lokalhistoriskt intresse är även den gravvård som är efter den första gravsättningen på Ödeshögs begravningsplats, gravvården över Engvall, gravvårdsnummer B 8,9. Samt den gravvård över makarna Dahl från Stora Kulltorp som enligt uppgift skänkte marken där begravningsplatsen anlades. Hustrun dog 1926 och begravdes då på Ödeshögs kyrkogård, efter det att begravningsplatsen färdigställts flyttades hon till denna.

Kvarter C

Ljusblå färg på gravkartan

Kvarteret omfattar gravplats nr C 1-156 och ligger sydväst om begravningskapellet. Sydväst om kvarteret ligger minneslundan och klockstapeln. Nordväst, norr och nordväst ligger kvarter G, E och F. Kvarter A och H ligger söder om kvarteret.

Kvarter C från nordöst.

Allmän karaktär

Det gräsbelagda kvarteret karaktäriseras idag av de rygghäckar som växer i nordväst sydöstlig riktning. Låga breda gravvårdar dominerar.

Omgärdning

-

Ingångar

-

Vegetation

Kvarteret är gräsbelagt, rygghäckar växer i nordsydlig riktning. En björk växer i kvarteret. I kvarterets sydvästra kant växer två lindar som ingår i trädkransen, i kvarterets nordöstra utkant växer två kastanjer.

Gångsystem

Kvarteret omgärdas av grusbelagda gångar.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna i kvarteret domineras av låga breda gravvårdar från 1900-talets mitt och framåt. I kvarterets nordvästra del står en större gravvård i svart granit omgärdad med stenram, gravvården dominerar kvarteret.

Rest gravvård i svart granit, grav nr C 12.

Vanlig typ av gravvård, grav nummer C 66.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Enstaka gravvårdar kan även ha ett mycket stort lokalhistoriskt värde bland annat i form av titlar, som säger en del om näringsliv och social struktur i en socken. I kvarteret finns titlar såsom; överläraren, inspektorn, kantorn, smidesmästaren, mjölnaren och rörmontören.

Kvarter D

Cerise färg på gravkartan

Kvarteret omfattar gravplats nr D 1-160 och ligger nordöst om begravningskapellet. Väster om kvarteret, utanför kyrkogården, ligger obrukad mark. Norr respektive söder om kvarteret ligger kvarter F, B och I.

Kvarter D från nordöst.

Allmän karaktär

Kvarteret karaktäriseras av rygghäckar som växer i nord i nordvästlig/sydöstlig riktning.

Omgärdning

-

Ingångar

-

Vegetation

Kvarteret är gräsbelagt, rygghäckar växer i nordvästlig/sydöstlig riktning. I kvarterets sydvästra del växer två kastanjer.

Gångsystem

Kvarteret omgärdas av grusbelagda gångar.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna i kvarteret domineras av låga breda gravvårdar från 1900-talets mitt och framåt.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Enstaka gravvårdar kan även ha ett mycket stort lokalhistoriskt värde bland annat i form av titlar, som säger en del om näringsliv och social struktur i en socken. I kvarteret finns titlar såsom; skomakaremästaren, hemmansägaren och kyrkvärden.

Kvarter E

Mörkblå färg på gravkartan

Kvarteret omfattar gravplats nr E 1-278 och ligger nordväst om begravningskapellet. Väster om kvarteret ligger kvarter G, utanför, bortanför omgärden ligger prästgården. Norr om kvarteret ligger jordbruksmark och villabebyggelse. Söder och öster om kvarteret ligger kvarteren F respektive C.

Kvarter E från sydväst.

Allmän karaktär

Kvarteret är gräsbelagt, rygghäckar växer i nordvästlig/ sydöstlig riktning.

Omgärden

-

Ingångar

-

Vegetation

Kvarteret är gräsbelagt, rygghäckar växer i kvarteret. Lindar som ingår i begravningsplatsens trädkrans ansluter även till kvarteret.

Gångsystem

Runt kvarteret löper grusbelagda gångar.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna i kvarteret domineras av låga breda gravvårdar från 1900-talets mitt och framåt.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Enstaka gravvårdar kan även ha ett mycket stort lokalhistoriskt värde bland annat i form av titlar, som säger en del om näringsliv och social struktur i en socken. I kvarteret finns titlar såsom; provinsialläkaren, ingenjören, och f.d lantbrukaren.

Kvarter F

Orange färg på gravkartan

Kvarteret omfattar gravplats nr F 1-315 och ligger nordväst om begravningskapellet. Söder om kvarteret ligger kvarter D Väster om kvarteret ligger kvarter D. Norr om kvarteret, utanför begravningsplatsen ligger jordbruksmark och villa bebyggelse. Öster om kvarteret ligger en redskapsbod.

Kvarter F från nordöst.

Allmän karaktär

Kvarteret är gräsbelagt, ryggäckar växer i nordvästlig/ sydöstlig riktning.

Omgärdning

-

Ingångar

-

Vegetation

Kvarteret är gräsbelagt, ryggäckar växer i kvarteret. Lindar som ingår i begravningsplatsens trädkrans ansluter även till kvarteret.

Gångsystem

Runt kvarteret löper grusbelagda gångar.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna i kvarteret domineras av låga breda gravvårdar från 1900-talets mitt och framåt. Enstaka gravvårdar i kvarterets utkanter är fortfarande omgärdade med stenramar, belagda med gräs. Även gravvårdar i form av kors av gjutjärn och trä finns i kvarteret.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Enstaka gravvårdar kan även ha ett mycket stort lokalhistoriskt värde bland annat i form av titlar, som säger en del om näringsliv och social struktur i en socken. I kvarteret finns titlar såsom; skorstensfejaremästaren, hemmansägaren och "Ösjökungen".

Kvarter G

Mörkgrön färg på gravkartan

Kvarteret omfattar gravplats nr G 1-188 och ligger väster och nordväst om begravningskapellet. Öster om kvarteret ligger kvarter E och söder om kvarteret ligger minneslunden. Väster om kvarteret utanför begravningsplatsen ligger prästgården.

Kvarter G från söder.

Allmän karaktär

Kvarteret lades ut 1984 och den tidigaste gravvården är också från 1984. Rygghäckar av idegran växer i nordvästlig sydöstlig riktning.

Omgärdning

-

Ingångar

-

Vegetation

Kvarteret är gräsbelagt, rygghäckar utav idegran växer i kvarteret och karaktäriserar kvarteret.

Gångsystem

Runt kvarteret löper grusbelagda gångar.

Gravvårdstyper

Moderna gravvårdar från 1984 och fram tills idag, värt att notera är att det inte finns en titel på någon gravsten i kvarteret.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

På grund utav att kvarteret lagts ut så sent som 1984 och att det inte finns några enskilda gravvårdar med stort kulturhistoriskt värde görs ingen kulturhistorisk bedömning av detta kvarter.

Kvarter H

Grå färg på gravkartan

Kvarteret omfattar gravplats nr H 1-92 och ligger söder om gravkapellet. Kvarteret omgärdas av kvarter A. Nordöst om kvarteret ligger kvarter C och öster om kvarteret ligger kvarteren B och I.

Kvarter H från nordväst.

Allmän karaktär

Kvarteret är endast avsatt för urngravvar, mindre gravvårdar är placerade runt vissa större barrträd som växer i kvarteret och som även ger karaktär åt kvarteret.

Omgärdning

-

Ingångar

-

Vegetation

Kvarteret är gräsbelagt, i kvarteret växer några stora barrträd.

Gångsystem

-

Gravvårdstyper

Enkla mindre gravvårdar markerar vilka som begravts i urnlunden.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

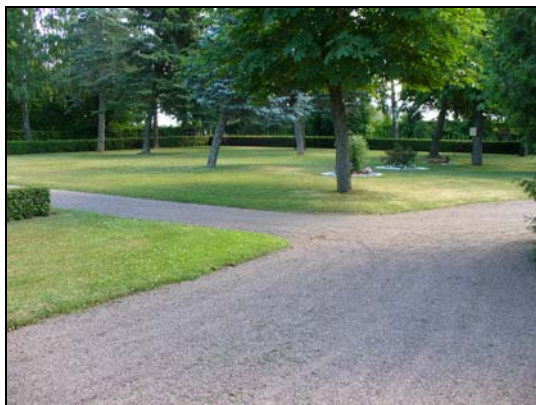
På grund utav att kvarteret lagts ut så sent och att det inte finns några enskilda gravvårdar med stort kulturhistoriskt värde görs ingen kulturhistorisk bedömning av detta kvarter.

Träden i kvarteret är mycket karaktärsskapande för kvarteret och delvis även för hela begravningsplatsens karaktär.

Kvarter I

Vit färg på gravkartan

Kvarteret omfattar gravplats nr I 1-107 och ligger sydöst om gravkapellet. Kvarter I ligger innanför kvarter B. Norr och väster om kvarteret ligger kvarter D och A

Kvarter I från nordväst.

Allmän karaktär

Kvarteret är en asklund. I kvarteret växer det flera olika typer utav träd som har ett stort karaktär skapande värde för kvarteret. Femkantiga namnblanketter arrangeras i cirklar i kvarteret.

Omgärdning

-

Ingångar

-

Vegetation

Kvarteret är gräsbelagt, barrträd och kastanjer växer i kvarteret.

Gångsystem

-

Gravvårdstyper

Femkantiga namnplaketter arrangeras i cirklar i kvarteret, plaketterna har liknande utseende.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

På grund utav att kvarteret lagts ut så sent och att det inte finns några enskilda gravvårdar med stort kulturhistoriskt värde görs ingen kulturhistorisk bedömning av detta kvarter.

Träden i kvarteret är mycket karaktärsskapande för kvarteret och delvis även för hela begravningsplatsens karaktär.

Källor:

- Bogårdsmurar i Linköpings stift, Östergötlands län, inventering del 1-3, Grenberger Byggnadsrestaureringskontor 2004.
- Broocman C F. Beskrifning öfver the i Östergötland..... . 1760.
- Faksimilutgåva 1993.
- Hansson, Hans-Erik m fl. Vård av gravstenar. Riksantikvarieämbetet. 2002.
- Kulturhistorisk inventering av kyrkor och kyrkomiljöer utförd av Östergötlands länsmuseum 2003-
- Kulturmiljövård 6/98. Riksantikvarieämbetet. Stockholm 1989.
- Kyrkogårdens gröna kulturarv. Stad&Land. Movium/inst för landskapsplanering. Sveriges lantbruksuniversitet nr 103/1992.
- Ridderstad A. Östergötlands beskrivning. Andra delen. Stockholm 1918.
- Tham W. Beskrifning öfver Linköpings län. Förra delen Stockholm 1854. Andra delen Stockholm 1855.
- Theorell A, Wästberg P, Hammarskiöld H (foto). Minnets stigar. En resa bland svenska kyrkogårdar. 2001.
- Wadsjö H (red). Kyrkogårdskonst. Stockholm 1919.
- Widegren PD. Försök till en ny beskrivning över Östergötland. Första bandet 1817. Andra bandet 1828. Faksimilutgåva 1993.*
- Östergötlands läns museums topografiska arkiv.

www.lantmateriet.se.

www.ostergotlandslansmuseum.se

EXEMPEL PÅ GRAVVÅRDAR MED KULTURHISTORISKT INTRESSE

Förklaring till exempellistan

Exempellistan är indelad i två delar. Den första delen som innehåller uppgifter om kyrkogård, kvarter, gravnummer, material, efternamn, hemvist och årtal är en identifikationsdel. Under den andra delen anges en kulturhistorisk notering med uppgift om titel, gravplats och gravvård. Dessutom noteras eventuella skador och andra anmärkningar.

Kvarter: anges endast i de fall då kyrkogården är indelad i kvarter.

Numrering: görs efter gravkartan. Ofta kan det vara svårt att exakt lokalisera gravnumret, då gravbredd kan variera och många gravnummer intill varandra saknar gravvård. I vissa fall står äldre gravvårdar utan gravnummer bland övriga gravar och då ges de t ex beteckningen ”onumr. S om 042”. Stenar som står undanställda och bedöms ha ett kulturhistoriskt värde ges nya nummer.

Material: Här anges vårdens material. Beteckningen ”granit” används utan närmare specifikation av olika typer. Stenens färg förkortas **sv** (svart), **gr** (grå), **r** (röd), **gr/r** (grå/röd) osv.

Efternamn: I allmänhet det första efternamnet som står på gravvården.

Hemvist: Det geografiska namn som står på gravvården. Det kan röra sig om bynamn, gårdsnamn eller namnet på en mindre fastighet. I undantagsfall är det namnet på en plats som inte ligger i socknen.

F:a årtal och **S:a årtal:** anger det tidigaste respektive senaste dödsåret som står på gravvården. Är det endast ett årtal angivet står det i F:a årtal.

Titel: Samtliga yrkestitlar samt hemmansägare, rusthållare m m. Dessa gravvårdar bedöms ha ett kulturhistoriskt intresse oavsett vårdens ålder.

Gravplats: Gravplatsen är omramad av stenram, häck, järnstaket eller kedja. Själva gravplatsen är i allmänhet täckt med grus men i vissa fall med gräs.

Gravvård: Speciella typer av gravvårdar som t ex gjutjärnskors, träkors, häll, sköld, ålderdomlig sten m m.

Skada: Notering om eventuell skada, t ex rost på en gjutjärnsvård eller på ett järnstaket, sprucken kalkstensvård o dyl. Här noteras även om det är ovanligt mycket lava på framför allt kalkstensvårdarna.

Anmärkning: Här noteras om gravvården har ett lokalhistoriskt eller personhistoriskt intresse eller andra anmärkningar– L1, P1, A1 osv. Detta hänvisar till korta notiser i slutet av exempellistan.

Utvärderings karta

Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse är markerade med X.

Gravvårdar med omgärdning är markerade med en fyrkant.

Ödeshögs Nya kyrkogård

